

taink hiányosak, ezeket sürgősen pótolni kell. A bruttó és nettó fatömeg közötti arány, illetve különbözet csak helyes apadék-tényezők alkalmazásával határozható meg. A kitermelési technológiák be nem tartása vagy laza alkalmazása helyrehozhatatlan hibát eredményez élőfakészletünkben. Ha az előírásokat nem tartjuk be, nagyon könnyen előfordulhat, hogy az előírással 4%-os apadékkal szemben 8—10%-kal dolgozunk, ami azt jelenti, hogy 4—6%-kal többet termeltünk anélkül, hogy azt számbavettük volna. Ismét csak felmerül a kérdés, olyan sok fánk van, hogy ezt a pazarlást megengedhetjük magunknak? Azt hiszem minden igaz erdész határozott nemmel kell, hogy feleljen. A fatakarékosságról nagyon sokat hallunk hazánkban és külföldön egyaránt. Ha az apadékot a lehetőséghez képest a minimumra redukáljuk, ezzel is jelentős utat tettünk meg a fatakarékosság felé.

Amire a „V-fák” jelölése figyelmeztet

J É R O M E R E N É főmérnök, OEF

A modern erdőnevelési elveknek gyakorlati alkalmazásában a „V-fák” jelölése valóban gordiuszi megoldást látszik jelenteni. Azok a felismerések, amelyek ezeket az elveket kialakították, nem újak. Az erdőtalaj ápolásának, az állományban való törzsnevelésnek, sőt bizonyos mértékig a vízgazdálkodásnak kérdését is helyesen tárgyalják régebbi erdőművelési szakkönyveink, főiskolai tankönyveink. Ismertük az elveket, de gyakorlati keresztülvitelük a múltban alig történhetett, mert hiányzott az a segédeszköz, ami rákényszerítette volna azt a kezelőre. Csak beszéltünk az elegység előnyeiről, de kiirtottuk a tölgy közül a gyertyánt, ismertük a helyes állományszerkezet előnyeit, de könyörtelenül eltávolítottuk a gyérítések során a természetesen kialakult második szintet, mert nem mertünk kellően belenyúlni a felső szintbe. Ugyanabban az állományban minden egyes belevágásnál más és más elgondolások érvényesülhettek és ez állománynevelési gyakorlatunkat igen bizonytalan alapra helyezte.

Ezt a hiányosságot látszik most hatásosan és igen egyszerű eszközzel felszámolni az erdőgazdasági termelés fejlesztésére irányuló minisztertanácsi határozat végrehajtása érdekében kiadott erdőnevelési utasításban elrendelt „V-fák” kijelölése. Az eddigi jelek szerint ez az eszköz igen jó, de nem csodaszer; egymagában még nem oldja meg a kérdést. Valóban hasznos csak akkor lesz, ha időben felfigyelünk azokra a követelményekre, amelyeket a haladó erdőnevelési elvek gyakorlati alkalmazása egyéb téren is állít a kezelővel szemben.

A „V-fák” jelölését erdőgazdaságaink általában megértéssel fogadták. Felismerik jelentőségét és a módszer alkalmazásával egyetértenek. A jelölés országosan megindult, de fel kell figyelni arra, hogy a fejlesztési

határozat kifejezett utasítása ellenére az erdőápolásnak ezt a legfelelősegteljesebb munkáját nagyrészt nem az erdészetek erdőmérnökei, vagy nagy gyakorlattal rendelkező erdésztechnikusai végzik.

A feladat, amit a „V-fa“ jelölése jelent, nem csekély. Ha a jelöléssel az előhasználatokat meg akarjuk előzni, akkor 6—7 éven keresztül, évente mintegy 90 000 hektáron kell a jelölést végrehajtani. Az erdőgazdaságoknál jelenleg mintegy 550 erdőmérnök áll szolgálatban és ebből mintegy 300 esik az erdészetekre. Ha ezzel a háromszázzal akarjuk a jelöléseknek csak a felét is végrehajtatni, akkor egy erdőmérnöknek évente 150 hektáron kell jelölnie. Ez napi öt hektárt feltételezve 10 százalékos munkatöbbletet jelent. Ha figyelembe vesszük, hogy ebből a 300-ból 200 legfeljebb két éve került ki a főiskoláról, akkor világos, hogy ez a többletmegterhelés eléggé súlyos. Szükséges ezért, hogy az erdészetek erdőmérnökein kívül biztosítsuk az erdőgazdaságok, sőt a főigazgatóság mérnökeinek is minél nagyobb mértékű részvételét ebben a munkában, de nem úgy, hogy ezek maguk is jelölnek, hanem úgy, hogy kisebb szakmai képességű jelölőket irányítanak és ellenőriznek. Az a tény, hogy 550 erdőmérnökből 200-nak úgyszólván semmi gyakorlata nincs, a nagyobb gyakorlatú mérnökök különös megbecsülésére kell, hogy késztesen. Figyelembe kell venni azt, hogy az idősebb mérnökök között túlsúlyban vannak azok, akik több mint húszévi gyakorlattal rendelkeznek, nagyrésztük rövidesen nyugdíjba megy, megröckan és rövidesen itt állunk majd nagyobb gyakorlatú erdőmérnökök nélkül. Nincsenek pontos adataim, de nem jobb a helyzet az erdésztechnikusok vonalán sem. Pedig ha a jelölésben nem biztosítjuk a legmagasabb fokú szaktudást, a termelés fejlesztéséről nem lehet szó. Teljesen kárba veszi az erre fordított munka és anyag.

Pedig az anyagot, a jelzőgyűrűk festéséhez szükséges festéket az erdőgazdaságok feltűnő gondossággal kezelik. Ellenőrzéseink során igen gyakran szóvateszik, hogy „*kár azért a sok jó festékért*“. Nem vesszük figyelembe, hogy az egy hektárra szükséges két kiló festék ára nem teszi ki egyetlen köbméter faanyag tőárát sem, pedig a „V-fák“ jelölése nem egy, de sok köbméter jobb faanyagot fog eredményezni. Ez a szűklátókörűség erdőgazdálkodásunk más területén is kezd kiütközni. Gazdasági irányításunk és ellenőrzésünk legnagyobbbrészt a pénzügyi mérlegeken keresztül ítéli meg az erdőgazdaságokat és eddig csupán a telepítésben terjedt ki mélyebben a szakmai szempontokra. A felhasznált olajfesték ellenértékét a mérlegben sajnos hiába keressük.

Ez a szűklátókörűség kiütközik a jelölések végrehajtásában is. Általában megfigyelhető, hogy legnagyobbbrészt csak a folyó vágásforduló szempontjait vesszük figyelembe és nem gondolnak az erdő jövő sorsával. Csak így történhet meg, hogy például az olyan bükkös tölgyesekben, amelyekben az előbbi helytelen gazdálkodás következtében a bükknek már csak hírmondói akadnak, nem jelölik ki a bükköt azért, mert annak törzse nem kifogástalan növekedésű. Vagy fordítva, gyertyánt is jelölnek olyan állományokban, amelyekben — ha foltonként talán rosszabb növekedésű törzsekből is de — elegenden bükkös alakítható ki. Nem él erdészeinkben eléggé a helyes állományszerkezet jelentősége és nem ismerik még fel azt, hogy az erdőművelés elsőrendű feladata a talaj termőképességének megtartása és fokozása. Nem szolgálta természetesen ezt a felis-

merést a múltban fentről kapott több szempont között például az erőltetett fenyvesítési program sem.

A „V-fák“ jelölésének a konkrét állománynevelési célokon túlmenően igen nagy a jelentősége az erdőgazdasági személyzet szakmai tudásának, gyakorlatának fejlesztésében. Mint ahogyan hasznos az, ha a kezelő

Kijelölt „V-fák“ a sárvári Farkaserdőn

erdész egyben vadász is, mert a vadászaton keresztül olyan erdőrészekbe is eljut, ahová egyébként nem ment volna, ugyanúgy igen hasznos a jelölés, mert rákényszeríti a kezelőt arra, hogy állományaival a legrészletesebb mélységben foglalkozzék. Erdőgazdaságaink nagy része nem figyel fel erre a nevelő hatásra és ezért nem szorgalmazza a szakemberei legjobbjainak részvételét ebben a munkában. Csak így fordulhat elő, hogy például a Keletbükki Erdőgazdaság kiadja albérlésbe a jelölést. Meg vagyok győződve arról, hogy a bér munkában végzett jelölés kifogástalan lesz, de nem tudom elképzelni, hogy miként kívánja az erdőgazdaság szakembereinek fejlődését biztosítani, ha ez alól a fontos munka alól — ha csak részben is, de — felmenti őket?

A „V-fák“ jelölésének értelmét a gyakorlatban igen frappánsan bizonyították azok az esetek, ahol olyan állományokban került sor a

jelölésre, amelyekben előzőleg már megtörtént a gyéritésjelölés. Ezekben az állományokban a „V-fák“ kijelölése után a korábbi gyéritésjelölést mindenütt lényegesen módosítani kellett. Itt tűnt szembe leginkább, hogy eddigi gyéritési gyakorlatunk milyen kevéssé szolgálta az állományok fejlesztését. Csak az alászorultak és a már elhaltak kiszedésére szorítottak, nem nyúlt bele legkevésbé sem a felső szintbe. Meg van azonban annak is az oka, hogy miért idegenkedett a gyakorlatunk ettől. A „V-fa“ jelölése után most folyó kitermelésekben kitűnik, hogy kitermelési gyakorlatunk nem alkalmas arra, hogy zárt állományból a visszamaradó fák lényeges sérelme nélkül szedjen ki vastagabb anyagot. Pedig e nélkül a felső szint megbontása nem történhet meg. Különösen lejtős terepen, ahol a koronák egyoldalasan fejlődnek, hiányoznak most az irányítás hatásosabb eszközei. Ennek hiányában nem tudnak hegynek dönteni és a gyakori fennakadást sokszor nem lehet csak a fenntartó fa, vagy fák kidöntésével megszüntetni. Ennek aztán igen sok kijelölt „V-fa“ esik áldozatául. A „V-fák“ tömeges kiesése teljesen megváltoztatja a jelölés-kor elképzelt állományösszetételt és ezen nem lehet segíteni még a „V-fák“ számának növelésével sem. Ha azt akarjuk, hogy állományaink lényegesen javuljanak, ha a „V-fák“ jelölésében kifejezésre jutó modern állománynevelésre kívánunk rátérni, akkor áldozatokat kell vállalni a kitermelési technológia fejlesztésében is. El kell látni az erdészeteket megfelelő irányító eszközökkel, be kell vezetni használatukat és megfelelő bérezési lehetőségeket kell számukra biztosítani. A gyérités nem egyszerű fakitermelés, hanem elsősorban állományápolás, amelyben nem a kihozott anyag kerükltségét kell nézni, hanem a ráfordított költséggel a visszamaradó állományban elért javulást.

A „V-fák“ jelölése országosan még csak néhány hónapja folyik. Jelentőségét illetően szakközönségünk álláspontja teljesen egységes, ha a részleteket illetően — különösen a jelölés időpontjára és az egyes állományokban jelölendő törzsszámra vonatkozóan — bizonyos vitákra lehet is alkalom. A jelölések nagyrészt jók és egyre javulnak. Végrehajtásukkal erdőgazdaságunk igen komoly lépést tesz az erdőgazdálkodás fejlesztése terén. Az eddig észlelt hiányosságoknak feltárásával azoknak az akadályoknak az elhárításához szeretnék hozzájárulni, amelyek igen hamar a további kifejlődés útjába állhatnak. Igen hasznos volna, ha a „V-fák“ jelölésével kapcsolatban észrevételeiket minél többen nyilvánosságra hoznák, hogy időben lehessen segíteni a bajokon.

Talajnedvességmérés atomsugárzás segítségével. Az atomfizikát az erdőgazdaság trágyázási, tápanyagforgalmi, növényvédelmi, maggazdálkodási vonatkozásban hasznosította. Újabban talajvizsgálati célokra is felhasználják: a talajba szűrő botba elhelyezett sugárzási forrás sugarait a talajban lévő H-ionok magvai lelassítják. Az így eltérített és lassított neutronok ugyancsak botban elhelyezett iridiumlemezre ütődnek. A talajok nedvességtartalma a sugárzás erőssége alapján határozható meg. A módszer gyors és a különböző talajvíz-

formákra egyaránt alkalmazható. (AFZ. 1957. 27/28. 348.)

★

A tölgy karógyökerének a kialakulását Labunskij I. M. veliko-anadoli (Sztálingrad terület) megfigyelései szerint gátolják a közel ültetett cserjék gyökerei. Az ottani csernozjom talajokon ezért a tölgyet elegendően kell telepíteni. A telepítés kiegészítéséről más fajokkal csak akkor lehet szó, ha a tölgy karógyökere már elérte a talajvizet. (Leszn. Hozj. 1957. 6. 35.)